

УДК 336.2:330.342:330.3

JEL E62, H20, O11, O23

DOI: 10.32782/2786-8273/2025-10-19

Тарашченко В.А.

кандидат економічних наук, доцент,

докторант,

Державний податковий університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4873-982X>**Volodymyr Tarashchenko**

State Tax University

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА ТА ЦІЛІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ТОЧКИ ДОТИКУ

TAX SECURITY AND NATIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT GOALS: POINTS OF CONVERGENCE

Анотація. У статті досліджено взаємозв'язок між податковою безпекою та цілями розвитку національної економіки України. Визначено основні ризики для податкової системи в умовах воєнного стану та зростання зовнішньої фінансової залежності. Обґрунтовано необхідність формування податкової політики з урахуванням пріоритетів Національної економічної стратегії до 2030 року. Запропоновано напрями узгодження податкової політики з цілями сталого економічного зростання, інноваційного розвитку, покращення бізнес-клімату та соціальної справедливості.

Ключові слова: податкова безпека, податкова політика, національна економіка, цілі економічного розвитку, Національна економічна стратегія, сталий розвиток.

Abstract. Introduction. Against the backdrop of the challenges caused by the large-scale war and economic transformation in Ukraine, tax security has become a critical issue in ensuring national economic stability. The effectiveness of tax policy not only determines fiscal capacity, but also shapes the trajectory of socio-economic development and the achievement of long-term national goals. However, the growing dependence on external financial assistance, the inefficiency of the tax system caused by the war have increased threats to fiscal stability and economic security. **Purpose.** The purpose of the study is to identify the relationships between tax security and the goals of national economic development, determine their points of intersection, and justify the directions of harmonizing tax policy with the priorities of sustainable economic growth, innovative development, and social justice. **Methods.** The study uses a combination of structural and functional analysis, comparative statistical analysis (based on macroeconomic and fiscal indicators for 2019–2023). The methodological framework also integrates strategic planning tools to assess how tax instruments are linked to economic development priorities. **Results.** The study shows that tax security plays a dual role: ensuring fiscal stability and acting as a regulatory lever for national development. It identifies key threats to Ukraine's tax security, including a decline in the share of tax revenues in the consolidated budget, increasing dependence on non-tax revenues, and a shrinking economic base related to the war. Using the National Economic Strategy 2030 as a framework, the article outlines six main areas – sustainable growth, innovation, business climate, regional development, environmental transformation, and social justice – along which tax policy needs to be adapted. Specific policy recommendations for improving tax security include tax transparency, tax administration automation, innovation incentives, green taxation, and fair tax burden sharing. **Conclusion.** Tax security should not be seen as an isolated goal, but as an integral mechanism for achieving a broader vision of national development. A coherent tax security model should incorporate macroeconomic priorities, balance the interests of the state and taxpayers, and be resilient to external shocks. The study emphasizes the importance of digitalization, economic formalization, and adaptive fiscal management to strengthen Ukraine's long-term economic sovereignty. Further research should explore the role of tax decentralization and digital transformation in enhancing both tax security and national economic performance.

Keywords: tax security, tax policy, national economy, economic development goals, National Economic Strategy, sustainable development.

Постановка проблеми. У сучасних умовах ведення широкомасштабної війни та зумовлених ними трансформацій національної економіки, загострення глобальних викликів особливої уваги потребує дослідження цілей розвитку економіки та забезпечення податкової безпеки держави. Дієвість податкової політики впливає не лише на рівень бюджетного наповнення, а й на регулювання соціально-економічних процесів, активізацію підприємницької діяльності та досягнення соціальної справедливості. Виклики, які постають перед податковою системою, безпекою зокрема, відкривають можливості, попри складні умови, розвивати національну економіку відповідно до поставлених цілей. Податкова система є чутливою до внутрішніх і

зовнішніх ризиків, що, в свою чергу, може призвести як до іноді позитивних результатів, так і, у випадку її неефективності, до фінансової нестабільності, зростання тіньової економіки, погіршення інвестиційної привабливості країни.

Постановка проблеми. Питання податкової безпеки, стратегічного та тактичного розвитку національної економіки досить часто висвітлюються в працях як вітчизняних, так і іноземних науковців.

Податкову безпеку як один з елементів економічної безпеки держави в своїх працях досліджували Алексєєнко Н. М., Голдак С. М., Дума О. І., Кушнерук О. Й., Краєвський В. М., Лазебник Л. Л., Піжук О.І. Чуй І. Р., Bird R. M., Zolt E. M.

В своїх дослідженнях науковці:

– казали, що податкова безпека виступає ключовим елементом економічної безпеки держави, оскільки вона забезпечує стабільне надходження доходів до бюджету, створює передумови для ефективного функціонування фінансової системи та запобігає податковим правопорушенням, що можуть підірвати економічну стабільність. Надійна податкова система сприяє прозорості господарських процесів, зміцнює довіру до державних інституцій і формує фінансову незалежність, яка є необхідною для збереження суверенітету та сталого розвитку країни [1, 2].

Виокремлювали податкову безпеку:

– визначили, що податковій безпеці, як одному з елементів економічної безпеки держави властива фінансова функція, спрямована на наповнення дохідної частини бюджету та надання можливості державі виконувати свої обов'язки [3, с. 133];

– з метою підвищення фінансової ефективності охарактеризували систему забезпечення податкової безпеки держави, провели оцінку загроз, ризиків та індикаторів для визначення її стану [4];

– виклали основні проблеми, з якими стикається податкова політика в країнах, що розвиваються, та окреслили ключові елементи, які слід враховувати при розробці податкової структури для будь-якої конкретної країни в конкретний час [5];

– представили комплексну структурну модель податкового адміністрування в Україні, яка, як вбачається, підвищить прозорість податкового адміністрування, збільшить добровільне дотримання податкового законодавства та зменшить залежність від зовнішньої фінансової підтримки, сприяючи більшій фінансовій автономії та економічній безпеці [6].

На взаємозв'язок між національною економікою та елементами фінансової, зокрема податкової, безпеки в своєму дослідженні вказує Г.М. Поченчук. У своїй праці науковця приходить до висновку, що прозорість, ефективність і довіра до податкової системи є критично важливими для досягнення стабільного розвитку [7].

Як саме можна оцінити фінансову ефективність податкових інструментів забезпечення сталого розвитку національної економіки за допомогою аналітичних показників, досліджувала Бак Н.А. [8].

Аналіз наукових досліджень засвідчив, що автори здебільшого звертають увагу на роль податкової політики у стимулюванні інвестицій та підтримці пріоритетних галузей, що лише частково впливає на загальну стійкість економічного розвитку. Існуючі дослідження не формують цілісної картини щодо того, яким чином податкова безпека впливає на цілі розвитку національної економіки, тоді як точки дотику між податковою безпекою та економічними цілями визначають дієвість державної податкової стратегії.

Метою дослідження є виявлення взаємозв'язків між податковою безпекою та цілями розвитку національної економіки, визначення точок їх перетину, а також обґрунтування напрямів узгодження податкової політики з пріоритетами сталого економічного зростання, інноваційного розвитку та соціальної справедливості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податкова система, окрім традиційного наповнення бюджету, виконує також регуляторний, безперервний в своєму розвитку та часі, вплив на економічні процеси.

Невід'ємною характеристикою та однією з умов ефективного функціонування будь-якої податкової системи є податкова безпека, яка має забезпечувати стабільність податкових надходжень до бюджету, соціальну справедливість та інвестиційну привабливість економіки. Якщо податкова безпека непрозора у своєму забезпеченні чи неефективна у дії, вона утворює/посилює фінансові ризики (через ухилення від оподаткування, тіньову економіку або корупцію), знижує довіру громадян до державних інститутів, сприяє відтоку капіталу в інші юрисдикції, створює умови для зростання тіньової економіки, посилює соціальну нерівність і загалом провокує економічну нестабільність.

Проте забезпечення податкової безпеки не повинне ставати єдиною ціллю у функціонуванні та розвитку національної економіки, адже в структурі економічної безпеки існують різні елементи безпеки, котрі також здійснюють свій вплив на національну економіку. Податкова безпека має бути сформована таким чином, щоб вона забезпечувала баланс між захистом інтересів держави та нормальним функціонуванням економіки. Тому взаємозв'язок податкової безпеки та національної економіки вимагає побудови моделі, котра б враховувала цілі національного економічного розвитку.

Ключовими моментами такої моделі мають виступити:

- податкова безпека;
- національна економіка;
- цілі національного економічного розвитку.

Для проведення дослідження потрібно визначитися з вказаними поняттями. Варто зауважити, що в Україні законодавчого тлумачення даних категорій не існує. Розгляд даних категорій відбувається здебільшого в науковій літературі.

Погоджуємося з думкою, що під податковою безпекою потрібно розуміти «...такий стан податкової сфери держави, для якого характерним є захищеність інтересів суб'єктів податкових відносин, стійкість і економічна незалежність податкової системи, що проявляється у стабільності податкового законодавства; здатність податкової системи до розвитку і вдосконалення, спроможність своєчасного виявлення та запобігання потенційних загроз у сфері оподаткування та здатність системи оподаткування в повній мірі реалізовувати усі функції податків як фінансової так і регулюючої та соціальної з метою максимального узгодження інтересів держави та платників податків» [9].

Окремі науковці під національною економікою вбачають систему економічних відносин між суб'єктами господарювання (які є резидентами даної країни) з приводу виробництва, обміну, розподілу та споживання для реалізації своїх економічних інтересів [10, с. 30].

Цілі національного економічного розвитку, на відміну від Цілей сталого розвитку, які були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році і мають слугувати стратегічним орієнтиром для всього людства, формуються урядом конкретної країни з урахуванням її реального економічного стану, політики, наявних ресурсів та інтересів. Зазвичай вони орієнтовані на поліпшення добробуту громадян і зростання економіки держави.

Усі три елементи взаємовпливові через певні механізми:

– фінансові – держава через податкову політику, встановлюючи та змінюючи податки, впливає на те,

скільки грошей лишається в людей і бізнесу, і скільки потрапляє до бюджету. Це прямо впливає на баланс між забезпеченістю бюджету держави доходами та ймовірністю зростання «тіньової» економіки;

– перерозподільчі – витрачаючи зібрані через податки кошти на фінансування соціальних та економічних потреб, держава впливає на якість життя населення і розвиток економіки;

– регулюючі – передбачає можливості податкового впливу на економіку шляхом обмеження чи стимулювання окремих галузей національної економіки, напрямків та видів економічної діяльності, соціального розвитку та доходного становища окремих груп населення [11, с. 65–66].

Про можливості впливу податків та оподаткування на розвиток національної економіки свідчать розраховані за 2019–2023 рр. показники питомої ваги податкових надходжень до Зведеного бюджету України та рівня податкового навантаження (табл. 1).

Податкові надходження в даному випадку виступають одним із індикаторів податкової безпеки.

У 2019–2021 рр. Україна більш-менш стабільний рівень співвідношення податкових надходжень до доходів Зведеного бюджету (від 82,57% до 87,46%), що є свідченням стабільної податкової системи.

Проте у 2022 та 2023 роках відбулося різке зниження питомої ваги податкових надходжень (до 61,15% і 52,76% відповідно) на фоні зростання обсягу загальних доходів бюджету.

Це означає зменшення впливу на формування доходів Зведеного бюджету податкових джерел фінансування при одночасному зростанні міжнародної фінансової допомоги, військових грантів та позик, емісії та внутрішніх запозичень. Зменшення частки податкових надходжень в доходах Зведеного бюджету є потенційною загрозою податковій безпеці національної економіки, оскільки бюджет стає залежним від зовнішніх надходжень та підвищуються ризики нестійкості державних фінансів у разі скорочення зовнішньої підтримки.

З 2022 року податкове навантаження зменшується, що може свідчити як про зменшення податкового тиску на економіку під час війни так і про втрати у податковому адмініструванні через бойові дії, тимчасову окупацію територій, зниження ділової активності.

Таким чином, різке зниження частки податків у бюджеті та ВВП зумовлене війною та великою часткою зовнішнього фінансування, що, в свою чергу, погіршує податкову безпеку України як держави, та вказує на залежність від зовнішнього фінансування, яка у воєнний час хоч і є виправдана, але в довгостроковій перспективі – небезпечна.

У зв'язку з цим, досягнення цілей розвитку національної економіки та одночасне забезпечення податко-

вої безпеки потребує вдосконалення податкової політики в умовах воєнного та післявоєнного відновлення економіки.

На період 2021–2030 рр. в Україні інструментом реалізації ключових цілей розвитку національної економіки виступає Національна економічна стратегія на період до 2023 року, затверджена Постановою Кабінету міністрів України від 3 березня 2021 р. №179 [14]. Дана Стратегія (далі – НЕС-2030) спрямована на формування конкурентоспроможної, справедливої та сталої економіки.

В контексті дослідження серед цілей НЕС-2030 варто виокремити наступні:

1. Сталий економічний ріст. НЕС-2030 передбачає забезпечення стабільного зростання ВВП, підвищення продуктивності праці, розвиток експортного потенціалу.

2. Інноваційний розвиток. Однією з цілей є перехід до економіки знань, де важлива роль належить науці, технологіям, цифровізації та стартапам. Стратегія стимулює R&D, цифрову трансформацію, ІТ-галузь.

3. Покращення бізнес-клімату. Серед пріоритетів є дерегуляція, підтримка малого та середнього підприємництва, реформа судової системи, боротьба з корупцією.

4. Регіональний розвиток. НЕС-2030 скеровує до збалансованого розвитку, активізації економічної діяльності в регіонах.

5. Екологічна трансформація економіки. В стратегії передбачено «зелену» модернізацію, перехід до циркулярної економіки, енергоефективність, розвиток відновлюваної енергетики.

6. Соціальна справедливість. Цілі розвитку включають зменшення бідності, покращення рівня життя, зростання зайнятості [14].

Задля досягнення вказаних цілей підхід до забезпечення податкової безпеки має бути системним, комплексним та враховувати кожну з визначених цілей, наприклад:

- 1) досягнення сталого економічного росту:
 - прозоре адміністрування податків та зборів (податкова політика має бути передбачуваною та стабільною, що дозволить зменшити інвестиційні ризики);
 - автоматизація податкових процедур (передбачає спрощення процесу звітування та зниження адміністративного тиску на бізнес);
 - розширення бази оподаткування (за рахунок детінізації економіки та легалізації трудових відносин).
- 2) забезпечення інноваційного розвитку:
 - податкові пільги для інноваційних компаній;
 - зниження податкових ставок на доходи від інтелектуальної власності.
- 3) покращення бізнес-клімату (дерегуляція податкового контролю, запровадження прозорих механізмів

Таблиця 1

Рівень податкових надходжень у Зведеному бюджеті та ВВП України (податкове навантаження) за 2019–2023 рр.

Показник	2019 р	2020 р	2021 р	2022 р	2023 р
ВВП, млрд грн.	3977,2	4222,0	5450,8	5239,1	6628,0
Податкові надходження, млрд грн	1070,3	1136,7	1453,8	1343,2	1638,1
Зведений бюджет (доходи), млрд грн	1289,8	1376,7	1662,3	2196,6	3104,8
Питома вага податкових надходжень у Зведеному бюджеті, %	82,98	82,57	87,46	61,15	52,76
Податкове навантаження, %	26,91	26,92	26,67	25,64	24,7

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [12, 13]

відшкодування ПДВ, цифрове спілкування з податковими органами тощо).

4) сприяння регіональному розвитку (розширення повноважень для наповнення місцевих бюджетів, місцеві податкові стимули).

5) екологічна трансформація (запровадження або розширення існуючих акцизів та зборів за шкідливі викиди, у т.ч. CO₂, податкове стимулювання використання «чистих» технологій).

6) досягнення соціальної справедливості (справедливий розподіл податкового навантаження).

Отримані результати дозволяють сформувати структуровану модель «точок дотику» між податковою безпекою та цілями розвитку національної економіки (табл. 2).

«Точки дотику» між податковою безпекою та національними цілями розвитку проявляються через взаємозалежність між інституційною спроможністю подат-

кової системи та здатністю національної економіки зростати, трансформуватися й при цьому залишатися соціально справедливою. Їх структурне представлення дозволяє розробляти податкову політику, яка не лише обслуговує бюджет, а й формує основу для стійкого економічного зростання.

Висновки. Таким чином, забезпечення податкової безпеки має бути не відокремленим, а інтегрованим механізмом, який забезпечує реалізацію цілей розвитку національної економіки. Податкова безпека має базуватися на диверсифікації податкових надходжень, адаптивності податкової політики до нових економічних реалій, діджиталізації, детінізації та зниженні податкового тиску без втрати доходів бюджету. Перспективними напрямками подальших досліджень є оцінка кількісного впливу податкової політики на досягнення цілей сталого економічного зростання, інноваційного розвитку та соціальної справедливості.

Таблиця 2

Структурована модель «точок дотику» податкової безпеки та цілей розвитку національної економіки

Ціль розвитку національної економіки	Елемент податкової безпеки	Взаємний вплив
Сталий економічний розвиток	Прогнозованість і стабільність податкової політики	Забезпечує передбачувані умови для бізнесу та інвестицій; знижує фінансові ризики.
Інноваційна економіка	Податкове стимулювання R&D та інтелектуальної власності	Пільги й знижки на інновації підвищують конкурентоспроможність і прискорюють структурні зміни в економіці
Покращення бізнес-клімату	Зниження податкового тиску, прозоре адміністрування	Зменшує адміністративні бар'єри, сприяє легалізації бізнесу і зменшенню тіньового сектору.
Регіональний розвиток	Місцеві податкові стимули, фінансова децентралізація	Створює фінансову базу для регіонального самоуправління; знижує міжрегіональну диспропорцію.
Екологічна трансформація економіки	Екологічні податки, «зелені» пільги	Стимулює підприємства до екологізації виробництва та ресурсоефективності.
Соціальна справедливість	Справедливий розподіл податкового навантаження	Знижує соціальну напругу, підвищує довіру до податкової системи.

Бібліографічний список:

- Kraievskiy V. M., Tytenko L. V., Paianok T. M., Bohdan S. V., Hmyrya V. P. Accounting and analytical support for assessing the level of economic security of the enterprise. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 4 (35). P. 87–98.
- Краєвський В. М., Богдан С. В. Економічна безпека як об'єкт управління в обліково-аналітичній системі аграрного бізнесу. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : «Економічні науки»*. 2023. № 5 (73). Том 2. С. 79–83.
- Кушнерук О. Й., Алексеев Н. М. Податкова безпека: питання теорії, методології та економічної динаміки. *Наукові праці НДФІ*. 2020. № 1. С. 129–144. DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2020.01.129>
- Чуй І. Р., Голдак С. М., Дума О. І. Податкова безпека як фактор підвищення фінансової результативності податкової системи України. *Herald of Lviv University of Trade and Economics Economic sciences*. 2022. № 65. С. 151–160. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-65-21>
- Bird R. M., Zolt E. M. Tax policy in emerging countries. *Environment and Planning C: Government and Policy*. 2008. Vol. 26, No. 1. P. 73–86. DOI: <https://doi.org/10.1068/cav3>
- Lazebnyk L. L., Pizhuk O. I. Innovative approaches to tax administration and economic security in Ukraine. *Economic Bulletin of Dnipro University of Technology*. 2025. Vol. 89. P. 110–120. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/89.110>
- Поченчук Г. М. Інституціональна трансформація національної економіки: вплив фінансової системи : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / Академія фінансового управління. Київ, 2019. 536 с.
- Бак Н. А. Фінансова ефективність податкових інструментів забезпечення сталого розвитку національної економіки. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці : Чернівецький національний ун-т*, 2019. С. 17–21. URL: <https://janusandal.no/images/Files/LostOpportunity2019.pdf>
- Цимбалюк І. О. Податкова безпека в системі фінансової безпеки держави: кол. монографія / за заг ред. О. В. Кендюхова. *Стратегічне управління національним економічним розвитком: монографія: в 2 т. – Донецьк: ДВНЗ «ДонНТ»*, 2013. Т. 2. 392 с. URL: https://researchgate.net/publication/340061451_PODATKOVA_BEZPEKA_V_SISTEMI_FINANSOVOI_BEZPEKI_DERZAVI
- Старостіна А., Прушківська Е. Економічний зміст поняття національної економіки та її структури в умовах економічної нестабільності. *Економіст*. 2013. № 6. С. 29–32. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000428384>
- Мельник В. М. Оподаткування: наукове обґрунтування та організація процесу: моногр. Київ : Комп'ютерпрес, 2006. 278 с.
- Статистичний щорічник України за 2023 рік. *Державна служба статистики України* URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_23_u.pdf

13. Валовий внутрішній продукт за 2023 рік. Державна служба статистики України URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2003/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/arh_vvp_kv.html

14. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 №179: станом на 4 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п#Text>

References:

1. Kraievskiy V. M., Tytenko L. V., Paianok T. M., Bohdan S. V., Hmyrya V. P. (2020). Accounting and analytical support for assessing the level of economic security of the enterprise. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. Vol. 4 (35). pp. 87–98.
2. Kraievskiy V. M., Bohdan S. V. (2023) Ekonomichna bezpeka yak ob'ekt upravlinnia v oblikovo-analitychnii systemi aharnoho biznesu [Economic security as an object of management in the accounting and analytical system of agrarian business]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriya: "Ekonomichni nauky" – International scientific journal "Internauka". Series: "Economic Sciences"*, no. 5 (73), pp. 79–83. (in Ukrainian)
3. Kushneruk O. Y. & Alekseenko N. M. (2020). Podatkova bezpeka: pytannia teorii, metodolohii ta ekonomichnoi dynamiky [Tax security: issues of theory, methodology and economic dynamics]. *Naukovi pratsi NDFI*, no. (1), pp. 129–144. DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2020.01.129>
4. Chui I. R., Holdak S. M. & Duma O. I. (2022). Podatkova bezpeka yak faktor pidvyshchennia fiskalnoi rezultatyvnosti podatkovoï systemy Ukrainy [Tax security as a factor of increasing fiscal efficiency of Ukraine's tax system]. *Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences*, no. (65), pp. 151–160. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-65-21>
5. Bird R. M. & Zolt E. M. (2008). Tax policy in emerging countries. *Environment and Planning C: Government and Policy*, no. 26(1), pp. 73–86. DOI: <https://doi.org/10.1068/cav3>
6. Lazebnyk L. L. & Pizhuk O. I. (2025). Innovative approaches to tax administration and economic security in Ukraine. *Economic Bulletin of Dnipro University of Technology*, no. 89, pp. 110–120. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/89.110>
7. Pochenchuk H. M. (2019). Instytutsionalna transformatsiia natsionalnoi ekonomiky: vplyv finansovoï systemy [Institutional transformation of the national economy: the impact of the financial system] [Doctoral dissertation, Akademiia finansovoho upravlinnia]. Kyiv. 536 p.
8. Bak N. A. (2019). Fiskalna efektyvnist podatkovykh instrumentiv zabezpechennia staloho rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Fiscal efficiency of tax instruments for sustainable development of the national economy]. *Finansovi instrumenty staloho rozvytku ekonomiky: materialy II mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (pp. 17–21). Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet. Available at: <https://janusandal.no/images/Files/LostOpportunity2019.pdf>
9. Tsymbaliuk I. O. (2013). Podatkova bezpeka v systemi finansovoï bezpeky derzhavy [Tax security in the system of financial security of the state]. In O. V. Kendiukhov (Ed.), *Stratehichne upravlinnia natsionalnym ekonomichnym rozvytkom: monohrafiia* (Vol. 2, 392 p.). Donetsk: DVNZ "DonNT". Available at: https://www.researchgate.net/publication/340061451_PODATKOVA_BEZPEKA_V_SISTEMI_FINANSOVOI_BEZPEKI_DERZAVI
10. Starostina A. & Prushkivska E. (2013). Ekonomichniy zmist poniattia natsionalnoi ekonomiky ta yïi struktury v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti [Economic essence of the concept of the national economy and its structure in conditions of economic instability]. *Ekonomist*, (6), 29–32. Available at: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000428384>
11. Melnyk V. M. (2006). *Opodatkuvannia: naukove obgruntuvannia ta orhanizatsiia protsesu* [Taxation: scientific justification and organization of the process]. Kyiv: Komp'iuterpres. 278 p.
12. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2024). *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2023 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2023]. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_23_u.pdf
13. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2024). *Valovyi vnutrishnii produkt za 2023 rik* [Gross Domestic Product for 2023]. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2003/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/arh_vvp_kv.html
14. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2021). *Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ekonomichnoi stratehii na period do 2030 roku: Postanova KМУ vid 03.03.2021 № 179* [On approval of the National Economic Strategy until 2030: Resolution No. 179 of March 3, 2021]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п#Text>

Стаття надійшла: 22.07.2025

Стаття прийнята: 02.09.2025

Стаття опублікована: 26.09.2025